

VÁCLAV PŘIBYL

FYZICKÁ GEOGRAFIE NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ V PRAZE

V. Přibyl: *Physical geography at Charles University in Prague*. – Geografie–Sborník ČGS, 111, 4, pp. 368–381 (2006). – The article presents the chronological development of the discipline of science physical geography at Prague University from its modest beginnings at the end of the 14th century to present days. It follows the beginnings of physical geography as auxiliary discipline within the Faculty of Philosophy (Arts), the beginnings of the Institute of Geography, later constitution and building of the unified Institute of Geography in Prague – Albertov within the newly constituted Faculty of Science of Charles University and its further development after abolition of this institute and foundation of the Department of Geography at first, then of the Department of Cartography and Physical Geography and finally of the Department of Physical Geography and Geoecology of the Faculty of Science, Charles University.

KEY WORDS: physical geography – Charles University in Prague.

1. Počátky fyzické geografie v dávné historii lidstva

První stopy vědomého vnímání některých přírodních prvků geografického prostředí se vzácně objevují již hluboko ve starověku. Jednalo se ovšem o zcela nesouvislé útržky primitivního poznání některých rysů plošně velmi omezených území, ve kterých se odehrával život člověka. Příznaky záměrného poznávání a později i úvahy o zjištěných skutečnostech, o Zemi jako celku, jejím tvaru a postavení ve vesmíru i o tehdy zjistitelných jiných vesmírných tělesech se však objevují až ve starověkém Řecku a o něco později i v Římě (podrobný výklad viz např. Horák 1954). Tam se rodily první základy budoucího širokého vědního oboru, dokonce i s názvem, který se užívá dodnes: geografie. Od samého začátku bylo její podstatnou součástí poznávání přírodních prvků a složek geografického prostředí, objektu zájmu pozdější fyzické geografie a jejích dílčích disciplín. Ve středověku, kdy se geografie začala ve velmi skromné podobě na nejstarších univerzitách prosazovat, měla již ve společnosti tisíciletou tradici, bohatou historii a rozmanitá uplatnění.

2. Začátky fyzické geografie na Univerzitě Karlově v Praze

Univerzita Karlova v Praze, založená císařem Karlem IV. již v roce 1348, se stala jednou z nejstarších univerzit na světě. Počátky výuky základů matematické geografie v rámci této univerzity je možno zaznamenat již v průběhu 14. a 15. století na tehdejší artistické (filozofické) fakultě, zejména v přednáškách Stanislava ze Znojma (zemř. 1414), Křišťana z Prachatic (1366–1439) a Jeronýma Pražského (1380–1416) – viz Horák 1954, Häufner 1967. Roku 1601 má Martin Bacháček z Nauměřic přednášku z kosmografie.

Počátky pěstování a výuky geografie v dnešním slova smyslu se na pražské univerzitě objevují v 18. století, kdy se na filosofické fakultě zrodila myšlenka zavést přednášky z geografie. Objemný spis H. M. Czechury (1688–1726), od r. 1724 profesora filozofie a teologie na pražské univerzitě (jezuitské, tehdy zahrnující i vysoké učení Karlovo), je někdy zčásti pokládán za učebnici fyzické geografie, zvláště hydrografie (Vilhum 1945). Značný význam mělo v r. 1752 v rámci této jezuitské filosofické fakulty vybudování observatoře v nedávno dostavěném Klementinu, kde se kromě astronomických pozorování konala i prvá měření meteorologická pod vedením Josefa Steplinga (1716–1778). Soustavná měření od r. 1771 konal Antonín Strnad (1747–1799), který byl po reformě císařovny Marie Terezie a zrušení jezuitského řádu u nás jmenován roku 1778 profesorem matematického a fyzikálního zeměpisu, jeho hlavním oborem však byla astronomie. Od r. 1774 se mezi pomocnými předměty na filozofické fakultě poprvé uvádí geografie.

Jako důsledek nové, zásadnější reformy císaře Josefa II. z r. 1784, byla na filosofické fakultě zařazena mezi pět mimořádných vyučovacích předmětů přírodověda s fyzikálním zeměpisem a založen ústav, na němž byl prvním profesorem tohoto oboru v letech 1784–1787 a potom opět 1800–1812 Josef Mayer (1752–1814). Přednáškami z přírodovědy s fyzikálním zeměpisem v letech 1805–1812 patrně nejvíce vynikl profesor Johann Christian Mikan (1769–1844). Tento stav, kdy byla fyzická geografie vcelku nesystematicky na univerzitě vyučována jako pomocný předmět, potom v jistých obměnách pokračoval až do rozdělení dosud jednotné, byť dvojjazyčné univerzity na dvě části, českou a německou, a to v roce 1882.

Významným činem bylo v letech 1824–1825 vydání velké třídílné učebnice profesora univerzitní stolice fyziky Františka I. K. Hallaschky (1780–1847), ve které byl 3. díl o 255 stranách věnován téměř celý matematické a fyzické geografii.

3. První habilitace v dějinách české geografie a rozdělení geografie na pražské univerzitě na českou a německou část

Z hlediska vývoje fyzické geografie na pražské univerzitě prvé již skutečně geografické přednášky, zaměřené na biogeografii, měl až po rozdělení univerzity nově jmenovaný profesor geografie na filozofické fakultě tehdejší české Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze Jan Kašpar Palacký (1830–1908). Roku 1856 se na filozofické fakultě habilitoval v oboru geografie a stal se tak prvním docentem v dějinách české geografie. J. K. Palacký byl zároveň prvý habilitovaný fyzický geograf, který měl přednášky z obecné fyzické geografie, biogeografie a regionální geografie Afriky a Austrálie (Häufler 1967). Po složitých a zdoluhavých jednáních byl J. K. Palacký roku 1885 jmenován mimořádným profesorem geografie a roku 1892 profesorem řádným.

Dosavadní organizace univerzitní výuky, ve které byly některé části fyzické geografie připojovány jako pomocné disciplíny k jiným oborům, nejčastěji k přírodovědě nebo fyzice, silně omezovala možnosti rozvoje fyzické geografie jako uceleného oboru. Důležitým faktorem byla dosavadní neexistence samostatného geografického pracoviště, ačkoliv na některých evropských univerzitách byla již před delší dobou založena (např. v Berlíně, Göttingenu, Lipsku, Vídni, Budapešti). Již opět česká Karlova univerzita se založení geografického ústavu dočkala až roku 1891.

V letech následujících po habilitaci J. K. Palackého se vývoj geografie na pražské univerzitě zrychlil. Již roku 1872 byl jmenován prvním mimořádným (od r. 1876 řádným) profesorem geografie na česko-německé Karlo-Ferdinandově univerzitě Dionys Wilhelm Grün (1819–1896). Vedle regionální geografie a dějin geografie se věnoval také hydrografii, takže byl zároveň i prvním profesorem fyzické geografie na univerzitě. Po rozdělení univerzity na českou a německou část v r. 1882 se stal D. W. Grün čelným představitelem geografie na německé části univerzity. Založil geografický ústav německé univerzity v Buquoyském domě na Ovocném trhu v Praze, kde vlastnila tehdy ještě nerozdělená geografie od r. 1880 několik místností. České části geografie, vedené J. K. Palackým, však nebyla žádná z nich poskytnuta.

Na pražské německé univerzitě dosahovali někteří z fyzických geografů zejména v meziválečném období 20. století významných výsledků, hlavně v regionální fyzické geografii. Vynikl mezi nimi zejména odborník mezinárodního formátu, profesor F. Machatschek, ačkoliv v Praze působil pouze do roku 1924. Mezi další významné fyzické geografy patřili docent (během války profesor) R. Lucerna, profesor K. A. Sedlmeyer, z období druhé světové války profesor H. Spreitzer. V případech zájmu o další údaje odkazují např. na knihu V. Häuflera (1967).

4. Fyzická geografie na české části rozdělené Karlovy univerzity v Praze

Na české části rozdělené univerzity byl v polovině 19. století představitelem geografie docent J. K. Palacký. Česká geografie však neměla v rámci filozofické fakulty svůj samostatný ústav. Jeho zřízení bylo pro další rozvoj české geografie (včetně fyzické) rozhodující. Prvé velmi skrovné prostory alespoň k provozování semináře získala pražská univerzitní geografie do pronájmu roku 1888 v geologickém ústavu na rohu Spálené a Myslíkovy ulice. Založit geografický ústav v rámci filozofické fakulty bylo tehdy již mimořádnému profesoru J. K. Palackému povoleno roku 1891. Ústav sídlil v Kaulichově domě na Karlově náměstí. Až v r. 1894 získal J. Palacký pro ústav první místo asistenta, kterým se po několika letech nehonorané obětavé práce pro ústav stal Václav Švambers, pozdější budovatel Geografického ústavu na Albertově.

Již roku 1883 se habilitoval v oboru geografie také František Augustin (1846–1908), od r. 1895 mimořádný a od r. 1904 řádný profesor geografie. Věnoval se fyzické geografii, a to převážně meteorologii a klimatologii. Hrou osudu se však stal členem matematického ústavu, nikoliv geografického, a při stavbě nových budov matematiky a fyziky na Karlově se zasadil o zřízení meteorologické stanice.

Po odchodu Jana Kašpara Palackého do důchodu r. 1902 se na dva roky stal dočasným správcem ústavu Ladislav Niederle (1865–1944), známý archeolog, antropolog a etnolog. Jeho návrh získat pro ústav jako profesora Jovana Cvijiče, významného fyzického geografa z Bělehradu, se ke škodě naší fyzické geografie neuskutečnil, i když sám Cvijič souhlasil. Nástupcem J. K. Palackého ve vedení ústavu se poté stal v r. 1904 F. Augustin, který však kromě toho založil a vedl i vlastní meteorologický ústav. Na Geografickém ústavu přednášel fyzickou geografii. Roku 1902 nově habilitovaný Václav Švambers (1866–1939) přednášel všeobecnou geografii. Již jeho doktorská disertace (Li-

bycká poušť) a poté i habilitační spis o řece Kongo (Výzkum řeky Konga. Geografický přehled úvodí) však svědčí o tom, že i on byl zaměřen převážně na fyzickou geografii. Na základě druhé části studie o řece Kongo (Veletok a jeho přítoky) z roku 1908 byl téhož roku jmenován mimořádným profesorem a stal se ředitelem Geografického ústavu. Řádným profesorem byl jmenován roku 1916.

Nutno uvést, že rozvoji fyzické geografie v těchto a bezprostředně následujících letech významně napomáhali svojí výukou i výzkumnou prací také univerzitní pracovníci jiných vědních odvětví. Největší zásluhy v tomto směru mají zejména Jan Krejčí (1825–1887), označovaný za zakladatele české geologie, a jeho nástupce Jan Nepomuk Woldřich (1834–1906), oba profesori na katedře geologie české Karlovy univerzity. J. N. Woldřich se stal také prvním předsedou v r. 1894 založené České společnosti zeměvědné. Nejen že přednášel pro četné studenty geografie, ale velká část jeho vědeckých publikací je do značné části zaměřena na geomorfologii. Z biologů se významně věnoval vedle zoologie také zoogeografii profesor Antonín Frič (1832–1912) a z jeho žáků hlavně Karel Thon (1879–1906), z botaniků pěstoval Ladislav Čelakovský (1834–1902) také fytogeografii a v mnohem větší míře to platí zvláště o Karlu Dominovi (1882–1953), jehož přednášky fytogeografie navštěvovalo mnoho studentů geografie. Z fyziků je třeba zmínit Stanislava Hanzlíka (1878–1956), nástupce F. Augustina, který významně zasáhl do výuky i výzkumu ve fyzické geografii na poli meteorologie.

Další důležitou etapu vývoje fyzické geografie na Karlově univerzitě v Praze zahájila habilitace dvou fyzických geografů, kteří se nesmazatelně zapsali do historie naší fyzické geografie. Byl to r. 1906 Jiří Viktor Daneš (1880–1928) a roku 1907 Karel Absolon (1877–1960). J. V. Daneš se zprvu věnoval vedle fyzické geografie i geografii obyvatelstva, ale v dalších letech vynikl jako velmi oblíbený učitel i vědec zaměřený na geomorfologii, zejména krasových oblastí. Bývá mnohdy označován za zakladatele české geomorfologie spolu s geologem Cyrilem Purkyně. Již r. 1912 se stal J. V. Daneš mimořádným profesorem a r. 1919 po vzniku samostatné Československé republiky druhým řádným profesorem (po V. Švambergovi) a bylo mu svěřeno vedení geografického prosemináře. Velmi cestoval a měl široký odborný rozhled. Jeho hlavním zájmem se stalo studium krasových oblastí. Studenty velmi oblíbené a navštěvované přednášky opíral o vlastní poznatky z cest a pořádal i mnoho exkurzí. Přinesl k nám moderní teorie z americké geomorfologické školy W. M. Davise o vývoji reliéfu, kterých byl zastáncem. Od J. Daneše pocházejí zásadní studie o geomorfologickém vývoji středních Čech, které i dnes z velké části platí a jsou uznávány geomorfology i geology. Léta prvé světové války využil vzhledem k omezeným možnostem cestování k psaní vědeckých pojednání. Jeho významné práce o amerických a asijských tropických krasech byly vysoko ceněny i ve světě.

Karel Absolon se po habilitaci v r. 1907 krátce věnoval přednáškám v geografickém ústavu Karlovy univerzity, brzy však přednášky přerušil a odešel do Brna. V následujících letech se stal nejvýznamnějším badatelem, který se zasloužil o prozkoumání Moravského krasu. Od r. 1927 byl bezplatným profesorem Karlovy univerzity v Praze. Později byl opakovaně navrhován na řádného profesora Geografického ústavu Karlovy univerzity v Praze a také na nástupce V. Švambergu v čele ústavu, ale k realizaci kvůli nejednotným názorům vedoucích představitelů ústavu nedošlo.

5. Geografický ústav na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze na Albertově

Roku 1911 se začalo se stavbou budovy přírodovědeckých ústavů Karlovy univerzity v Praze na Albertově. Byla původně věnována řadě přírodovědných oborů: geologii s paleontologií, mineralogii, petrologii, antropologii, geografii, a byl tam umístěn i děkanát budoucí přírodovědecké fakulty.

Západní křídlo budovy bylo dokončeno již r. 1913. Geografický ústav, který velkoryse budoval a velmi moderně nechal vybavit na základě zkušeností z významných zahraničních geografických ústavů profesor Václav Švambera, se do 2. patra nové budovy přestěhoval z Kaulichova domu na jaře 1914 a měl četné pomocné prostory i v podkroví. Prostorové poměry i základní vybavení ústavu bylo s předchozím stavem naprosto nesrovnatelné, bylo na úrovni soudobých nejlepších zahraničních geografických ústavů. Dokončení budovy přerušila 1. světová válka a její východní křídlo bylo postaveno až za samostatné Československé republiky v letech 1924–1926.

Velmi důležitou událostí pro další rozvoj fyzické geografie bylo založení samostatné Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze v roce 1920, reflektující rychlý rozvoj přírodních věd na přelomu 19. a 20. století. Prvý návrh na zřízení Přírodovědecké fakulty byl podán již roku 1908, tehdy se však ne-realizoval. Nové poměry měly velký vliv i na prudký rozvoj fyzické geografie, kterou v Geografickém ústavu představovali ředitel ústavu prof. V. Švambera, prof. J. Daneš a doc. V. Dědina. V roce 1923 přišla na ústav z německé univerzity v Praze jako vědecká asistentka Julie Moschelesová, která, přestože se věnovala zcela odlišným disciplínám sociální geografie, výrazně zasáhla i do fyzické geografie zejména svojí nápaditou prací o vlnitých prohybech o velké amplitudě v jižních Čechách, dodnes ceněnou i geology. Většina z jejích mnoha publikací byla zaměřena na fyzickou geografii, především geomorfologii.

V roce 1923 také obnovil své docentské přednášky na ústavě K. Absolon a roku 1925 se stal docentem fyzické geografie Vladimír J. Novák (1882–1951). Byl zaměřen převážně na fyzickou geografii, zvláště geomorfologii, věnoval se však i jiným fyzikogeografickým disciplínám, a podobně jako mnozí jiní učitelé v té době, i sociální geografii. V geomorfologii náležel mezi příznivce teorií významného francouzského geomorfologa světového jména E. de Martonne, ve kterých se vzájemně prolínaly hlavní myšlenky americké a německé geomorfologické školy. Po vleklých neshodách v geografickém ústavu byl až roku 1938 navržen na mimořádného profesora geografie. Řádným profesorem však nebyl nikdy jmenován, přestože měl široký odborný záběh, byl velmi úspěšným vysokoškolským pedagogem, významným vědeckým pracovníkem s mnoha i zásadními publikacemi a měl i značné zásluhy o rozvoj geografického ústavu. Fyzická geografie byla v těchto letech v rámci Geografického ústavu opravdu výborně personálně zajištěna. K uvedeným členům ústavu musíme připočítat i externího vyučujícího meteorologie S. Hanzlíka, a dále vzhledem k svým přednáškám, těsně navazujícím na přednášky fyzikogeografické, i některé geology (R. Kettner, O. Matoušek, O. Kodým, C. Purkyně) a botanika K. Domina.

V roce 1928 utrpěla fyzická geografie nečekanou těžkou ztrátu, když během cesty po Spojených státech zemřel na následky úrazu při automobilové nehodě prof. J. Daneš ve věku necelých 48 let na vrcholu své úspěšné vědecké a pedagogické dráhy, ve které zejména se svými geomorfologickými publikacemi dosáhl mezinárodní úrovně. I když mnohé ze svých rozsáhlých výzkumů v různých částech světa již stihl publikovat, zůstalo jeho dílo nedokončené.

Studentům Geografickému ústavu scházely zejména jeho vynikající přednášky. Velká škoda, že k uskutečnění Danešova záměru, napsat velkou moderní učebnici geomorfologie, již nedošlo.

Další významný fyzický geograf na Geografickém ústavu Karlovy univerzity v Praze, Václav Dědina (1870–1956), se stal docentem r.1919, roku 1928 byl jmenován mimořádným profesorem a roku 1933 řádným profesorem fyzické geografie se zaměřením na geomorfologii, které se věnoval cílevědomě od roku 1912. Stal se stoupencem německé geomorfologické školy (představitelé: A. a W. Penck).

Nejvíce uznávané práce V. Dědiny jsou věnovány právě převážně geomorfologii, zabýval se však také ekonomickogeografickou regionalizací Československé republiky a územním členěním státu. Byl oblíbeným vysokoškolským učitelem, vynikl však především díky svým četným publikovaným pracím včetně několika knih, zčásti populárně vědeckých. Od roku 1929 vycházela V. Dědinou iniciovaná a poté i redaktorsky řízená Československá vlastivěda, monumentální desetisvazkové dílo mimořádného významu. Roku 1937 byl V. Dědina jmenován přednostou I. oddělení geografického ústavu a pověřen vedením 4. oddělení geografického semináře (geomorfologického). Po skončení války pokračoval jen v omezené míře kvůli pokročilému věku několik let v pedagogické i vědecké práci. Roku 1952 byla jeho úspěšná odborná dráha korunována jmenováním členem-korespondentem nově založené Československé akademie věd, jako prvním z fyzických geografů.

V roce 1934 se habilitoval na geografickém ústavu pro obor geomorfologie Josef Kunský (1903–1977) a v témže roce i dosavadní vědecká asistentka ústavu Julie Moschelesová (1892–1956) pro zeměpis člověka, i když většina její velmi uznávané vědecké práce byla fyzickogeografická. Vzápětí v roce 1935 proběhla také habilitace Karla Kuchaře (1906–1975), který byl v ústavu od r. 1932 asistentem, pro obory kartografie a fyzická geografie. V té měl zajišťovat zvláště výuku hydrografie.

Rozvoj albertovské geografie brzdily a její postavení v rámci fakulty poškozovaly v druhé polovině 30. let neshody a osobní spory mezi hlavními představiteli geografického ústavu, které se většinou týkaly návrhů na jmenování nových profesorů, habilitací a vedení ústavu za prof. V. Švamberu, který odcházel r. 1936 po 30leté obětavé práci pro Geografický ústav na odpočinek, i když byl i nadále členem zkušebních komisí. To se však již schylovalo k velké katastrofě druhé světové války, která těžce poznamenala veškeré dění ve světě a samozřejmě také vysoké školství a vědu. Po uzavření českých vysokých škol za německé okupace v roce 1939 na dlouhých 6 let byli docenti a asistenti Geografického ústavu UK v Praze zaměstnáni v různých institucích, někteří fyzičtí geografové v geologické službě. Profesori byli předčasně penzionováni. V prostorách Geografického ústavu na Albertově se usídlila geografie německé univerzity v Praze. Využívala předválečné velmi dobré přístrojové vybavení, sbírky, fotografické soubory a různé další pomůcky potřebné pro výuku i výzkum ve fyzické geografii a samozřejmě i v ostatních geografických disciplínách pěstovaných v Geografickém ústavu.

6. Fyzická geografie v Geografickém ústavu Univerzity Karlovy v Praze v poválečných letech

V roce 1945 se sice bývalí učitelé do Geografického ústavu Univerzity Karlovy v Praze opět vrátili, ale z nich mohl v aktivní dráze vysokoškolského pro-

fesora pokračovat již jen krátce prof. V. Dědina pro pokročilý věk. J. Moschelesová se sice z válečného exilu v Austrálii vrátila v r. 1946 a přednášet na geografii opět začala v následujícím roce, asistentské místo na Geografickém ústavu UK v Praze však získala až r. 1950. Do té doby byla členkou ústavu pro filosofii a dějiny přírodních věd.

Přes četné problémy se pedagogický i vědecký život rychle obnovil. Po výpadku válečných let bylo na Geografickém ústavu UK v Praze velké množství studentů, kteří chtěli dokončit přerušené studium, hlavně však těch, kteří jej ani nemohli zahájit. Fyzická geografie byla na tento nápor poměrně dobře personálně připravena a díky velkorysému a prozíravému vybudování ústavu V. Švamberou na velmi slušné evropské úrovni a jeho dalšímu rozvíjení V. Dědinou v předválečném období i materiálně vybavena, a to navzdory německému hospodaření za války. Byl však nedostatek vhodných moderních učebnic.

Po druhé světové válce byl pověřen vedením Geografického ústavu Univerzity Karlovy v Praze profesor V. J. Novák. V původně jednotném ústavu, již v předválečném období rozčleněném na dvě oddělení, vznikla po roce 1945 další dvě oddělení, celkem tedy postupně vznikla čtyři oddělení. Vzhledem k tomu, že ústav neměl ředitele, měla oddělení značnou samostatnost. Fyzická geografie tvořila 4. oddělení s přednostou Josefem Kuským. Ten byl v roce 1946 jmenován mimořádným profesorem a 1949 řádným profesorem.

V roce 1946 vzniklo po zřízení pedagogických fakult na Karlově univerzitě v Praze druhé malé geografické pracoviště na Pedagogické fakultě v rámci katedry přírodních věd. Organizací nového pracoviště byl pověřen prof. V. J. Novák a výuce na něm věnoval přibližně stejný čas jako na Přírodovědecké fakultě. S výukou pomáhala i řada dalších pedagogů Geografického ústavu UK v Praze. V roce 1947 byl V. J. Novák jmenován smluvním profesorem.

Z prvních asistentů, kteří byli po válce přijati na Geografický ústav UK v Praze, byl zprvu do jisté míry zaměřen na fyzickou geografii Jaroslav Dosedla (od r. 1948). Později se však věnoval plně geografii dopravy a sídel. Téhož roku se stal asistentem také Václav Král, zaměřený na fyzickou geografii, zvláště geomorfologii.

Od školního roku 1949/50 byla zřízena větev neučitelského studia, jejíž studenti se mohli po prvních dvou letech zaměřit na jeden ze základních odborných směrů: geografii ekonomickou nebo fyzickou, případně geografickou kartografií.

7. Katedra kartografie a fyzické geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Na základě nového vysokoškolského zákona byl v r. 1950 zrušen dosavadní geografický ústav se čtyřmi odděleními a zřízena jednotná katedra geografie. Roku 1951 ji vedl krátce prof. V. J. Novák a zároveň byl také děkanem Přírodovědecké fakulty UK v Praze. Tato katedra však byla již v r. 1953 rozdělena na dvě, katedru ekonomické a regionální geografie a katedru kartografie a fyzické geografie.

Vznik Československé akademie věd r. 1952 znamenal oslabení výzkumu na vysokých školách, i když ne jeho likvidaci. Podle vůdčí myšlenky tohoto opatření zde byly vysoké školy přednostně pro výuku, výzkum se měl soustředit do ústavů akademie. Osvědčený princip sepětí vysokoškolské výuky s výzkumem

tím byl vážně porušen – ke škodě výuky i výzkumu. Významní odborníci z hlavních vědních oborů byli jmenováni členy Akademie – akademiky, nebo členy–korespondenty. Brzy po vzniku ČSAV se roku 1952 stal jejím členem–korespondentem z fyzických geografů Geografického ústavu Univerzity Karlovy v Praze prof. Václav Dědina, roku 1953 prof. Josef Kunský.

Po roce 1950 na geografii stagnovalo ustanovování docentů z dosavadních soukromých docentů (tato kategorie byla zrušena) podle nového vysokoškolského zákona, ale na druhé straně se zvýšil počet asistentů a odborných asistentů. Na fyzické geografii byl v letech 1952–58 novým asistentem Dimitrij Louček, zaměřený na geomorfologii. Geomorfologie se tak stala na dlouhou řadu let nejsilnější fyzickogeografickou disciplínou na Přírodovědecké fakultě UK v Praze. Byl zde i tradičně blízký vztah s geologickými katedrami, vyplývající jednak ze společného původu a blízkosti obou oborů, jednak z okolnosti, že mnozí geologové byli absolventy studijní kombinace zeměpis–přírodopis. Fyzičtí geografové specializovaní na geomorfologii se v mnoha případech v letech poválečné geologické konjunktury dobře uplatnili i v geologických institucích, zejména v roli kvartérních geologů.

Katedra kartografie a fyzické geografie vznikla roku 1953. Prvním vedoucím katedry byl v letech 1953–1957 profesor Bedřich Šalamon (1880–1967), kartograf, matematický geograf a geofyzik. Vedoucím fyzickogeografického oddělení byl profesor Josef Kunský, který dosáhl mezinárodního uznání hlavně jako geomorfolog, měl však hluboké znalosti v celé šíři fyzické geografie. Byl velmi oblíben svými studenty a vědeckými aspiranty, které vedl hlavně ke studiu geomorfologie krasové, fluviaální, glaciální a periglaciální. Výuku i výzkum na fyzické geografii v 50. letech zajišťovali vedle profesora J. Kunského také jím vedení odborní asistenti Václav Král, Dimitrij Louček (oba geomorfologové) a Vlastimil Letošník (hydrologie a klimatologie). Při tak malém počtu fyzických geografů na katedře měla tím větší význam pomoc řady učitelů z jiných kateder fakulty a několika externích spolupracovníků.

Katedra kartografie a fyzické geografie se od roku 1953 stala školícím pracovištěm ve vědecké přípravě tzv. vědeckých aspirantů (získali vědeckou hodnost CSc.). Velká část aspirantů byla specializována opět na geomorfologii a podílela se významně i na výuce katedry, zejména účastí na terénních cvičeních, mapovacích kurzech a exkurzích.

Po odchodu B. Šalamona do důchodu zůstali na obou geografických katedrách pouze 2 profesori. Roku 1957 vystřídal B. Šalamona opět kartograf, docent Karel Kuchař, který byl habilitován i pro fyzickou geografii a často ji právě on zkoušel u státních závěrečných zkoušek. Profesorem byl jmenován až roku 1967. V čele katedry stál až do roku 1972, kdy jej ve vedoucí funkci vystřídal docent Václav Král (1924–2005), habilitovaný v roce 1966. Stal se tak po neuvěřitelně dlouhých 31 letech dalším docentem fyzické geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. Mezitím v roce 1964 na asistentské místo nastoupil Jan Votýpka (od r.1967 odborný asistent) a interním vědeckým aspirantem katedry se stal Václav Příbyl. Po skončení vědecké přípravy pokračoval na katedře nejprve jako samostatný odborný pracovník, od roku 1971 odborný asistent. Oba byli odborně zaměřeni na geomorfologii. Odchodem profesora J. Kunského do důchodu v roce 1970 byla ovšem fyzická geografie citelně oslabena a ztratila na řadu let svého jediného profesora, až do jmenování V. Krále profesorem v roce 1979. Na katedře po řadu let působili také dva externí docenti, Josef Mařan (zoogeograf) a Josef Sekyra (geomorfologie a kvartér).

Fyzické geografii se sice na začátku 70. let podařilo získat jedno asistentské místo, ale to bylo málo pro zajištění výuky a výzkumu ve většině hlavních

fyzickogeografických disciplín. Relativně nejsilnější byla již tradičně geomorfologie (1 profesor a 2 asistenti). Celkem byli v těchto letech na katedře fyzické geografie 4 fyzikální geografové. Jako vždy v minulosti se věnovali ve výuce vedle své specializace v plné šíři i regionální fyzické geografii všech kontinentů a oceánů, podrobněji některým vybraným zemím a velmi důkladně území našeho státu. Přednášeli základy některých fyzickogeografických disciplín (zvláště geomorfologie a hydrologie) i pro jiné vědní obory na fakultě. Kromě toho zajišťovali pro své studenty i výuku problematiky ochrany přírody a životního prostředí.

Po řadě let bylo pro fyzickou geografii konečně roku 1977 získáno další místo odborného pracovníka a od příštího roku odborného asistenta Bohumíra Janského, hydrologa. Další pedagogickou posilu získala fyzická geografie až v roce 1984 v odborné asistentce Heleně Hendrychové, zaměřené na fytogeografii, jejíž výuku i výzkum na katedře zajišťovala do náhlého úmrtí v roce 1989. Novým docentem na fyzické geografii se stal v roce 1985 Václav Příbyl (nar. 1937) a od roku 1987 převzal od prof. V. Krále vedení katedry kartografie a fyzické geografie. Koncem 80. let zajišťoval pedagogickou i vědeckou práci na fyzické geografii 1 profesor, 1 docent, 4 asistenti a 1 odborný pracovník.

8. Katedra fyzické geografie a geoekologie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Na počátku 90. let 20. století došlo v organizační struktuře Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy k významné změně zřízením čtyř skupin oborů (sekcí), sjednocujících katedry biologické, chemické, geologické a geografické. Ve vedení fakulty je zastupují sekční proděkané. Vznikla tak Geografická sekce PŘF UK v Praze, kterou tvoří všechny geografické katedry. V následující reorganizaci pracovišť na Geografické sekci Přírodovědecké fakulty UK se v roce 1991 dosavadní katedra kartografie a fyzické geografie rozdělila. Fyzická geografie se osamostatnila pod novým názvem katedra fyzické geografie a geoekologie, naznačující jasný vývojový trend ve fyzické geografii, který byl logickou odezvou zvýšené pozornosti geografů krajině, stále silněji ovlivňované člověkem. Název také vyjadřoval skutečnost, že geoekologii, resp. krajinné ekologii se někteří pracovníci katedry věnovali již řadu let. Tyto významné kvalitativní změny koncepce fyzické geografie podrobněji charakterizují např. Votýpka (1994) a Kalvoda (2005).

V roce 1991 se stal docentem a vedoucím katedry fyzické geografie a geoekologie Jan Votýpka (nar. 1938). Odborně byl zaměřen na geomorfologii a regionální fyzickou geografii. Po něm v letech 1997–2003 vedl katedru prof. Jan Kalvoda (nar. 1943). Docentem se stal roku 1991 a profesorem byl jmenován roku 1994. J. Kalvoda se kromě geomorfologie věnuje hlavně geodynamice a obecné i regionální fyzické geografii. Od roku 2003 vede katedru fyzické geografie a geoekologie docent Bohumír Janský (nar. 1951). Je odborně zaměřen na hydrologii, zvláště limnologii a zabývá se i oceánografií. Na katedru nastoupil v roce 1976 jako odborný pracovník, následujícího roku byl zařazen mezi odborné asistenty a zároveň byl na katedře ve vědecké přípravě. Docentem se stal roku 1991.

K významnému posílení fyzické geografie na PŘF UK došlo přijetím odborných asistentů Jiřího Kastnera od roku 1987 a od roku 1990 Ivana Sládka, oba pro obor klimatologie, rovněž od roku 1990 Zdeňka Klimenta, zaměřeného na fluviaální geomorfologii a hydrologii, od roku 1995 Jakuba Langhamme-

ra na hydrologii, od roku 1996 Luďka Šefrnu se zaměřením na pedologii a biogeografii a od roku 1997 hydroložky Milady Šváchové–Matouškové. Také po roce 2000 rozšířilo řady fyzických geografů na katedře fyzické geografie a geokologie několik mladých asistentů.

9. Současnost fyzické geografie na Přírodovědecké fakultě UK v Praze

Katedra fyzické geografie a geokologie rozvíjí vedle tradičních disciplín fyzické geografie (geomorfologie, hydrologie, klimatologie, biogeografie, pedologie) také krajinnou ekologii, která zejména v posledním desetiletí zaznamenává rychlý vzestup. V souvislosti s uvedenými specializacemi se jí věnuje řada pracovníků fyzické geografie, ale speciálně na ni je zaměřen Zdeněk Lipský (nar. 1953), od roku 1996 odborný asistent katedry fyzické geografie a geokologie, od roku 2001 docent.

Rychlý rozvoj fyzické geografie na katedře kartografie a fyzické geografie (do roku 1991) a na následně katedře fyzické geografie a geokologie ke konci 20. století a na začátku století 21. dobře ilustrují následující údaje.

Zatímco kolem roku 1970 byli na katedře pouze 4 fyzičtí geografové (1 docent, 2 asistenti, 1 odborný pracovník), kterým pomáhali 2–3 externisti, a po většinu 80. let počet kolísal mezi 5–6 fyzickými geografy, v polovině 90. let se počet fyzických geografů katedry fyzické geografie a geokologie ustálil na 12 (1 profesor, 3 docenti, 8 asistentů) a 4 externistech. Roku 2000 bylo na katedře fyzické geografie a geokologie 14 fyzických geografů (1 profesor, 3 docenti, 10 asistentů) a vedle nich vyučovalo ještě 6 externistů. Roku 2004 působil na katedře fyzické geografie a geokologie dosud nejvyšší počet fyzických geografů za celou existenci geografie na Univerzitě Karlově: 19 (1 profesor, 4 docenti, 14 asistentů) a k tomu 8 externích učitelů.

V současnosti, tedy ve školním roce 2005/2006, je fyzických geografů na katedře fyzické geografie a geokologie celkem 18 (1 profesor, 5 docentů, 12 asistentů). Nutno však poznamenat, že někteří z pracovníků nemají na katedře plný úvazek, nebo jejich příslušnost ke katedře fyzické geografie a geokologie souvisí se zapojením do Výzkumného záměru Geografické sekce. Vedoucím katedry je od roku 2003 docent Bohumír Janský (hydrologie). Členy katedry jsou dále profesor Jan Kalvoda (geomorfologie, obecná fyzická geografie), docent Zdeněk Lipský (krajinná ekologie), docent Václav Příbyl (geomorfologie), docent Vít Vilímek, proděkan za Geografickou sekci PřF UK (geomorfologie), docent Jan Votýpka (geomorfologie), Julius Česák (hydrologie), Jan Daňhelka (hydroklimatologie), Zbyněk Engel (geomorfologie), Jiří Kastner (klimatologie), Zdeněk Kliment (fluviální geomorfologie a hydrologie), Marek Křížek (geomorfologie), Jakub Langhammer (hydrologie, GIS), Milada Matoušková (hydrologie), Ivan Sládek (klimatologie), Luděk Šefrna (pedologie, biogeografie), Miroslav Šobr (hydrologie), Václav Tremml (biogeografie). Ve výzkumu pracuje každý člen katedry v uvedené specializaci, většinou ve spojení s řešenými národními i zahraničními granty a v souvislosti s Výzkumným záměrem Geografické sekce. Ve výuce je většina pracovníků vedle své specializace široce zapojena v přednáškách, cvičeních a seminářích věnovaných také obecné fyzické geografii, regionální fyzické geografii světadílů, oceánů a vybraných států, ochraně přírody a životního prostředí, a samozřejmě také v terénních cvičeních a exkurzích.

Zároveň je však třeba zdůraznit, že paralelně s nárůstem počtu pracovníků na fyzické geografii se za uvedené období několikanásobně zvýšily počty pregraduálních i postgraduálních studentů. Pedagogické úvazky pracovníků se v souvislosti s tím výrazně zvýšily, takže bez nastíněného personálního rozvoje fyzické geografie by nebylo možné současné úkoly ve výuce i vědě a výzkumu zajistit. Katedra fyzické geografie a geoekologie i v současné době potřebuje pomoc externistů. Pravidelně působícími externími vyučujícími jsou Břetislav Balatka (geomorfologie), Michael Bartoš (krajinná ekologie), Pavel Červinka (geoekologie), Josef Hladný (hydrologie), Vilibald Kakos (klimatologie), docentka Daniela Rezáčová (meteorologie a klimatologie), habilitovaná v roce 2005, Martin Šíma (GIS a DPZ), Jan Těšitel (krajinná ekologie), Anna Žigová (pedologie).

Katedra fyzické geografie a geoekologie zajišťuje dlouhodobě výuku fyzické geografie v bakalářském a magisterském stupni odborného studia a spolupracuje s ostatními geografickými katedrami na výuce v učitelském studiu. Od roku 1953 se starala také o postgraduální vědeckou přípravu odborníků v jednotlivých fyzickogeografických odvětvích (tzv. vědecká aspirantura, spojená s udělením vědecké hodnosti CSc). Průběžně tak na katedře studovalo každoročně několik vědeckých aspirantů, z větší části geomorfologů. Po ukončení vědeckých aspirantur a zavedení postgraduálního doktorského studia (zákončeného titulem Ph.D.) připravuje katedra fyzické geografie a geoekologie od roku 1991 prostřednictvím Oborové rady a školitelů doktorandy i v tomto nejvyšším odborném stupni vysokoškolského vzdělání. Zpočátku se počet postgraduálních studentů studijního programu Fyzická geografie a geoekologie pohyboval kolem 10–20, v posledních letech plynule narůstal až na současných 90 doktorandů. Je v tom možno spatřovat nejen zvyšující se zájem studentů o postgraduální studium, ale i růst významu a vážnosti jednotlivých vědních disciplín fyzické geografie.

Rozsáhlou současnou výzkumnou činností katedry fyzické geografie a geoekologie můžeme alespoň zčásti představit uvedením několika příkladů výzkumných grantů řešených od roku 2005: European Landscape Character Assessment Initiative (projekt EU), Zákonitosti a dynamika prostorového rozšíření periglaciálních jevů v alpínském bezlesí Vysokých Sudet (GA AV ČR), Vlastnosti klimatických sezón významné pro lidské zdraví (GA ČR), Atlas jezer České republiky – morfologické, sedimentologické a limnologické poměry jednotlivých genetických typů jezer (GA ČR), Členství v mezinárodním konsorciu na výzkum sesuvů (MŠMT, LA), Projevy geotektoniky v reliéfu sv. části Rychlebských hor (GA UK), Biologické hodnocení jakosti vody – srovnávací studie říčních toků a jezer fluvialního původu (GA UK), Modelování plošných zdrojů znečištění v podmínkách měnícího se využití území (COST), Metody výzkumu glaciálního a postglaciálního reliéfu v prostředí hercynských středohor střední Evropy (GA UK), Kvalita vody a sedimentů ve fluvialních jezerech České republiky (GA UK), Hodnocení ekohydrologického stavu vodních toků v kontextu Rámcové směrnice ochrany vod EU (GA ČR), Dlouhodobé změny porůčních ekosystémů v nivách toků postižených extrémními záplavami (MŽP), Geografické systémy a rizikové procesy v kontextu globálních změn a evropské integrace (Výzkumný záměr Geografické sekce PřF UK, MŠMT), Využití matematických modelů pro simulaci srážko-odtokových procesů v závislosti na změnách struktury (GA UK), Glaciální, periglaciální a paleoekologické doklady vývoje krajiny Krkonoš (GA ČR).

V předchozích pěti letech (1999–2004) bylo na katedře řešeno celkem 22 výzkumných grantů včetně několika zahraničních (GA ČR, GA UK, MŠMT,

FRVŠ, EU COST, C.N.R.S., ENVIR.LG, VZ GS PrF UK, GA ČZU, GA VŠZ, GA MŽP ČR) ve většině základních disciplín fyzické geografie: hydrologie, klimatologie, geomorfologie a paleogeografie kvartéru, pedogeografie, geoekologie.

Pro podrobnější informace o konkrétních vědeckých a výzkumných výsledcích současných fyzických geografů na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze a jejich srovnání s mezinárodními trendy vývoje fyzické geografie doporučujeme některé pasáže publikace Drbohlav, Kalvoda, Voženílek (2004) a práci Kalvoda (2005).

Literatura:

- BOUŠKA, V., FAJKUS, B., KARPENKO, V., MUCHA, L. (1998): Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy 1920–1998. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, nakl. PERES, Praha, 111 s.
- ČECH, F. a kol. (1981): Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy 1920–1980. Univerzita Karlova, Praha, 160 s.
- ČERMÁK J. (1955): Budování vědecké geografie na Karlově univerzitě. Sborník ČSZ, 60, č. 1, Praha, s. 8–20.
- DRBOHLAV, D., KALVODA, J., VOŽENÍLEK, V., edit. (2004): Czech Geography at the Dawn of the Millenium. Czech Geographic Society, Palacký University, Olomouc, 428 s.
- HORÁK, B. (1954): Dějiny zeměpisu. I. díl. Nakladatelství ČSAV, Praha, 158 s.
- HORÁK, B. (1958): Dějiny zeměpisu. II. díl. Nakladatelství ČSAV, Praha, 178 s.
- HÄUFLER, V. (1967): Dějiny geografie na universitě Karlově 1348–1967. Universita Karlova, Praha, 421 s.
- KALVODA, J. (2005): Progress in physical geography. Acta Universitatis Carolinae–Geographica, XXXVI, č. 2, Karolinum, Univerzita Karlova, Praha, s. 29–47.
- KAVKA a kol. (1964): Stručné dějiny Univerzity Karlovy. SPN, Praha, 345 s.
- KETTNER, R. (1955): Zakladatelé české geografie. Sborník ČSZ, 60, č. 1, Praha, s. 1–8.
- NIKOLAU, S. (1930): Za Janem Palackým. Širým světem, Praha, s. 29–32, 103–108.
- ODLOŽILÍK, L. a kol. (1948): Karlova universita 1348–1948. Nakl. Karlovy univerzity, Praha, 80 s.
- Seznamy přednášek na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy (název se vícekrát změnil) za školní roky 1969/70 – 2005/06. 37 svazků, Univerzita Karlova, Praha.
- ŠALAMON, B. (1926): Geografický ústav Karlovy university. Sborník ČSZ, 32, č. 1, Praha, s. 1–14.
- VILHUM, F. X (1945): Hydrografie na pražské universitě na počátku 18. století. Věstník KČSN, tř. filosof., roč. 1944, Praha, 160 s.
- VOTÝPKA, J. (1994): Pedagogic and scientific specialization of the Physical Geography and Geocology Department of the Faculty of Science of the Charles University, Prague. Acta Universitatis Carolinae–Geographica, XXIX, č. 2, Karolinum, Univerzita Karlova, Praha, s. 3–12.

S u m m a r y

PHYSICAL GEOGRAPHY AT CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE

The contribution follows two aims: to sketch a very short development of physical geography from its first shy beginnings to present days and to display the present state of physical geography at Charles University in comparison with the preceding stages of development.

Physical geography emerged at Charles University at the beginning of 17th century under the form of irregular courses, and that at the Faculty of Philosophy. But we can speak about physical geography in the true sense of the word only in the 18th century, at the beginning of which H. M. Czechura, professor of philosophy and theology at Prague University, published a bulky volume, the greatest part of which is considered to be a manual of physical geography, mainly hydrography. In 1752, an observatory was installed

in the newly built Clementinum complex; at first astronomical and meteorological measurements were there irregular, since 1771 systematic. Physical geography was included among auxiliary subjects at the Faculty of Philosophy and, several years later, among five extraordinary teaching subjects. But only at the beginning of the 19th century physical geography teaching became systematic.

As key event in the development can be given the first habilitation in geography at the Faculty of Philosophy of the Czech section of the former Charles-Ferdinand University which took place 150 years ago, in 1856. The first senior lecturer (docent in Czech) of geography was Jan Kašpar Palacký, representative of Czech geography at the University. His geographical lectures were aimed among other geographical disciplines also to general physical geography, especially biogeography, so it can be said that he was the first habilitated Czech physical geographer. For many years, Palacký tried to have the Institute of Geography founded; he was successful only in 1891 (still at the Faculty of Philosophy). The following year, he was appointed the first Czech full professor of geography. In the Institute of Geography he worked at first alone, only in 1894 he got his first assistant, Václav Švampera, later professor of geography and founder of the new seat of the Institute of Geography of Charles University in a newly built complex of natural sciences in Prague - Albertov. The institute was generously conceived both spatially and professionally – it could be compared comparably to the most important geographical workplaces in Europe. The Institute of Geography moved to the new premises in 1914. Professor Švampera's pedagogical and scientific activities were aimed mainly at physical geography, especially hydrography. His studies on Šumava lakes are valuable until now.

In the following interwar period, many Czech most eminent physical geographers worked in the Institute of Geography, as professors Jiří V. Daneš, Karel Absolon, Vladimír J. Novák, Václav Dědina. An important event for the development of our natural sciences, including physical geography, was foundation of an independent Faculty of Science of Charles University in 1920. The Institute of Geography became a part of this Faculty and got here an important position.

The years of World War II were marked by a six-year recession of development of many scientific disciplines in our country due, beside the general shortage during the war years, mainly to closing of Czech universities. It reflected naturally also in the development of physical geography. Nevertheless in 1945 scientific and student life at the Institute of Geography got quickly renewed. Among teachers dedicated to physical geography, we must mention especially the geomorphologist Professor Josef Kunský, and the cartographer (but at the same time habilitated physical geographer) senior lecturer Karel Kuchař.

In connection with the post-war social-political changes and a new law on universities of 1950, the Institute of Geography at the Faculty of Science of Charles University was abolished in 1951 and substituted by a unified Department of Geography which got soon divided in two parts. The first one was the Department of Cartography and Physical Geography, headed at first by cartographers, i.e. Professor Bedřich Šalamon and later by Karel Kuchař (who became professor in 1967). As to physical geographers at the department, there were Josef Kunský, geomorphologist of European reputation, and three to four lecturers. Besides research work, these little numerous staff ensured, with the help of several external lecturers, all teaching of general physical geography in its basic disciplines, as well as regional physical geography of all continents and oceans and of selected regions and states. Traditionally the best represented was, already from the interwar period, geomorphology.

From 1972 the Department was headed by Václav Král, geomorphologist, from 1979 professor of physical geography. In the years 1987–1991, he was replaced by another geomorphologist, Václav Příbyl. During this period, there were always some 5 to 6 geographers at the department, the best staffed discipline was always geomorphology, although their professional orientation covered, with the exception of pedogeography, the whole physical geography.

In consequence of organisational changes in 1991 at the Faculty of Science, Charles University, touching geography as well, physical geography was included into the newly constituted Department of Physical Geography and Geocology headed at first by Jan Votýpka and in the years 1997–2003 by Professor Jan Kalvoda, both geomorphologists. The Department staff progressively increased to 14 and they covered all specializations of physical geography, including pedology, which had been up to the taught by geologists and external teachers. Also geocology knew a quick development.

Appointment, in 2003, of Bohumír Janský, hydrologist, head of the Department brought certain changes of the department itself. The number of internal staff was increasing due to employment of young graduated to the higher number in the whole 150-year history of geography at Charles University: 19 in 2004, although some only on partial time. At present (2006), they are 18, as one teacher became external collaborator. Research into and teaching of physical geography are ensured by one professor, 5 senior lecturers and 12 assistants and scientific workers. The Department cooperates on a long-term basis with 9 external teachers, mostly highly experienced specialists, who give some facultative lectures and tutor post-gradual students. As to personal composition of the department and to obtained research results, hydrology has come up with the traditionally dominating geomorphology.

The Department of Physical Geography and Geoecology is now fully able to fulfil demanding and extensive responsibilities both in the field of science and research and teaching. The Department's staff have been solving since 2005 in total 15 research grants, including international ones, aimed at research themes of nearly all basic disciplines of physical geography. The department largely cooperates with eminent foreign institutions. It ensures bachelor and master scientific and pedagogical studies and increasingly also PhD studies of physical geography and geoecology - the number of PhD students (including several foreign ones) has already exceeded 90. Also this state can be compared with that at the beginning of scientific formation at the Department in the 1950's, when postgraduate students could be counted on fingers of one hand.

It is clear from the above mentioned that physical geography at the Faculty of Science, Charles University, has been developing successfully during these last decades reaching significant results in science, research and teaching.

(Pracoviště autora: katedra fyzické geografie a geoekologie Přírodovědecké fakulty UK, Albertov 6, 128 43 Praha 2; e-mail: vaclav@natur.cuni.cz.)

Do redakce došlo 31. 10. 2006